

DET KONGELIGE
ARBEIDS- OG INKLUDERINGSDEPARTEMENT

Statsforvalteren i Oslo og Viken
Postboks 325
1502 MOSS
NORWAY

Deres ref
2022/6

Vår ref
21/4184-22

Dato
2. desember 2022

Tilbakemelding på anmodning om avklaring av vurdering av lovlig opphold for EØS-borgere

Arbeids- og inkluderingsdepartementet (AID) viser til henvendelse fra Statsforvalteren i Oslo og Viken 25. oktober 2022. I henvendelsen bes det om avklaringer av problemstillinger knyttet til vurdering av lovlig opphold for EØS-borgere.

Familiemedlem til EØS-borgere

Statsforvalteren viser til omtalen av oppholdsrett for familiemedlem til EØS-borgere i *Veileder for NAV-kontoret ved vurdering av lovlig opphold for EØS-borgere*. Statsforvalteren påpeker i den forbindelse at en nærmere beskrivelse av oppholdsgrunnlagene etter utlendingsloven §§ 113 og 114 ikke fremgår av veilederen. Statsforvalteren legger derfor til grunn at veilederen må suppleres med retningslinjer fra UDI. AID legger til grunn at dette innspillet primært bør rettes til Arbeids- og velferdsdirektoratet, som ansvarlig for den aktuelle veilederen. Direktoratet anses underrettet ved kopi av dette brevet.

EØS-borgeren er midlertidig arbeidsufør

EØS-borgere som er arbeidstakere i Norge, eller som beholder denne statusen, har etter artikkel 24 i europaparlaments- og rådsdirektiv 2004/38/EF av 29. april 2004 om unionsborgeres og deres familiemedlemmers rett til å bevege seg og oppholde seg fritt på medlemsstatenes territorium («direktivet»), rett til å bli likebehandlet med norske borgere, deriblant rett på lik tilgang på økonomisk stønad. Etter utlendingsloven § 112 andre ledd bokstav a beholder en EØS-borger sin status som arbeidstaker dersom vedkommende er «midlertidig arbeidsufør som følge av sykdom eller ulykke.»

Postadresse
Postboks 8019 Dep
0030 Oslo
postmottak@aid.dep.no

Kontoradresse
Akersgata 64
www.aid.dep.no

Telefon*
22 24 90 90
Org.nr.
983 887 457

Avdeling
Velferdspolitisk
avdeling

Saksbehandler
Nicolai Beck
22 24 87 86

Innholdet i vilkåret om midlertidig arbeidsuførhet er ikke nærmere definert i verken direktivet eller rettspraksis fra EU- eller EFTA-domstolen, som vi er kjent med. Vi kan derfor ikke se at det er grunnlag for en absolutt begrensning på varigheten for hvor lenge en EØS-borger kan beholde statusen som arbeidstaker ved midlertidig arbeidsuførhet.

Etter vår vurdering må det dermed i utgangspunktet foretas en konkret vurdering av om arbeidsuførheten er midlertidig. Uførheten kan anses som midlertidig både ved kortere og lengre varighet enn ett år, og det er dermed ingen absolutt maksdato.

Selv om EØS-borgeren mister sin status som arbeidstaker så kan vedkommende oppfylle kravene for opphold på andre grunnlag, for eksempel et opphold på grunnlag av tilstrekkelige midler, se under. Ved vurdering av om EØS-borgeren har fått varig opphold etter utlendingsloven § 115 er det ikke relevant om vedkommende i løpet av femårsperioden har hatt lovlig opphold på ulike grunnlag.

Dersom en EØS-borger er blitt varig arbeidsufør mister vedkommende i utgangspunktet statusen som arbeidstaker. Vi gjør imidlertid oppmerksom på at vedkommende kan ha oppnådd varig oppholdsrett etter utlendingsloven § 115, selv om vedkommende ikke har oppholdt seg i Norge i fem sammenhengende år. En EØS-borger som er arbeidstaker i Norge får varig opphold dersom vedkommende har oppholdt seg i Norge i mer enn to år og blir varig arbeidsufør, jf. utlendingsloven § 115 andre ledd bokstav b. Hvis uførheten skyldes arbeidsulykke eller yrkessykdom som helt eller delvis gir EØS-borgeren rett til offentlige ytelser, stilles det ingen krav til oppholdets lengde.

EØS-borgeren har opphold på grunnlag av egne midler

En EØS-borger som oppholder seg i Norge på grunnlag av tilstrekkelige midler vil i praksis vanligvis ikke kvalifisere for økonomisk stønad etter sosialtjenesteloven fordi de skal ha egne midler som er tilstrekkelige til selvforsørgelse. Etter utlendingsloven § 112 første ledd bokstav c, er det krav om at EØS-borgeren «råder over tilstrekkelige midler til å forsørge seg selv» og at vedkommende er «omfattet av en sykeforsikring som dekker alle risikoer under oppholdet». Dersom EØS-borgeren har med seg familiemedlemmer, må de også være dekket av en sykeforsikring og EØS-borgeren må ha midler til å forsørge både seg selv og familiemedlemmene.

Etter direktivet er nivået på «tilstrekkelige midler» ansett å være tilsvarende eller høyere enn inntektstærskelen i de ulike statene for å få innvilget økonomisk stønad. EØS-borgere som oppholder seg i Norge på dette grunnlaget skal derfor ha midler som tilsvarer eller er høyere enn terskelen for økonomisk stønad, og hvis de ikke har det, er i utgangspunktet ikke oppholdet lovlig. Begrunnelsen er blant annet at personer som har opphold etter direktivet ikke skal bli en urimelig byrde for offentlige velferdsordninger.

I disse sakene er det derfor den økonomiske situasjonen til EØS-borgeren som må vurderes, for å slå fast om vedkommende oppfyller kravet om å ha tilstrekkelige midler. I Norge er kravet ansett oppfylt der hvor EØS-borgeren har årlige midler som svarer til folketrygdens

minstepensjon for enslige. Beløpet må imidlertid være høyere dersom EØS-borgeren har familie. Beløp under minstepensjon vil også kunne godtas etter en konkret helhetsvurdering. Det stilles i utgangspunktet ikke noe krav til hvor midlene kommer fra, og hvis EØS-borgeren for eksempel mottar dagpenger eller arbeidsavklaringspenger kan dette oppfylle kravet om «tilstrekkelige midler».

Det er et absolutt krav at EØS-borgeren har sykeforsikring for å kunne ha opphold på grunnlag av tilstrekkelige midler. Dette kravet gjelder frem til vedkommende får varig opphold etter utlendingsloven § 115. Medlemskap i folketrygden vil imidlertid kunne oppfylle kravet om sykeforsikring dersom vedkommende etter en konkret vurdering er blitt medlem. Frem til vedkommende er medlem i folketrygden må EØS-borgeren ha en privat sykeforsikring som dekker alle utgifter i forbindelse med sykdom, inkludert behandling hos lege og eventuell innleggelse på sykehus. Bevis på en slik forsikring må fremlegges.

Lovlig opphold i sosialtjenestelovens forstand

Den siste problemstillingen i Statsforvalterens henvendelse gjelder lovlig opphold i sosialtjenestelovens forstand. Statsforvalteren ber om en tilbakemelding på om det er ment at sosialtjenesteloven legger opp til andre vurderinger av lovlig opphold enn det som fremgår av utlendingsloven og tilhørende retningslinjer. AID viser her til tilbakemeldingen i vårt foreløpige svar av 3. november 2022.

Med hilsen

Vibeke Trålim (e.f.)
avdelingsdirektør

Nicolai Beck
seniorrådgiver

Dokumentet er elektronisk signert og har derfor ikke håndskrevne signaturer.

Kopi

Arbeids- og velferdsdirektoratet